

STED CONFERENCE, TREBINJE
08-11.10.2020.

**ПРИРОДА И ПОРИЈЕКЛО
ДРУШТВЕНИХ СУКОБА У
САВРЕМЕНОЈ ПАРАДИГМИ**

ОСТОЈА БАРАШИН

APSTRAKT:

Ovaj rad predstavlja rezultat napora da se prouče najznačajnije teorije konflikta i identifikuju najznačajnija područja konfliktnog potencijala. Postoji veliki broj konfliktnih teorija u sociologiji koje se međusobno razlikuju, ali u jednom se slažu svi da u društvu postoje grupe koje imaju različite interese. Upravo postojanje različitih interesa predstavlja konfliktni potencijal koji vjerovatnoću sukoba podižu na visok nivo. Iz tog proističe izvjesnost da će različite grupe koje slijede svoje različite interese dovesti do sukoba čime će stvoriti određeni stepen nestabilnosti društva. Ovo istraživanje će pokazati i činjenicu da postojanje grupa sa različitim interesima ne mora, neminovno, voditi u konflikt.

UVOD:

Sastavni dio historije društva su socijalni sukobi u svojoj raznolikosti, pa stoga se možemo složiti da su oni neizbježan pratilac društvenog života i može se reći da su stari koliko i čovječanstvo. Historija ljuskog društva je historija sukoba. Društvena misao i sve glavne religije polaze od stava da je društveni napredak povezan sa mirom i nenasiljem. Međutim, historija potvrđuje da su i društveni progres i društvena destrukcija većinom natopljeni krvlju. Od kada postoji civilizacija, u periodu od nekih 5000 godina, bilo je preko 15.000 ratova i samo oko 300 godina potpunog mira na cijeloj planeti.

Већина теоретичара мисли да је друштвени сукоб карактеристичан облик односа у антагонистичком друштву, а, с обзиром на начин испољавања, може се испољити у прикривеном или насилном виду. И један и други вид се могу испољавати у мањем или већем обиму, при чему се он у једном тренутку може испољити масовном примјеном физичког насиља и агресије, а у другом у облику тихог ривалства, као спор који се може регулисати друштвеним, првенствено правним нормама, при чему се у начелу искључује примјена физичког насиља. Неолиберални социолози, теоретичари друштвеног сукоба, међу којима су најистакнутији Козер и Дарендорф, увиђају изразиту конзервативност радикалног функционализма који не прави разлику између политичке опозиције од криминала и психопатологије јер функционализам ове појаве третира као "дисфункционалним", односно "ненормалним."

Огист Конт, као најистакнутији представник фуинкционализма те појаве у цјелини једнако третира сматрајући их "дисфункционалним", односно ненормалним. Конт тврди да је то болест коју треба лијечити. Сличног става је још један класик социологије, Емил Диркем који тврди да се стању аномије могу приписати и сукоби који се обнављају без престанка. "Јер, како ништа не обуздава снаге које стоје једне према другима и не поставља им границе које су дужне поштовати, оне теже да се развијају до краја, те се између себе сударају да би се узајамно сузбијале и једна другу подјармљивале. Свакако, јаче успијевају да смрве слабије или да их себи потчине. Примирја наметнута силом увијек су само привремена и не смирују духове. Људске страсти заустављају се једино пред неком моралном силом која им улива поштовање. Ако нема никаквог ауторитета те врсте, онда влада закон јачег, те, прикривено или отворено, ратно стање нужно постаје хронично." (Диркем, 1972:52-53).

Оснивач парадигме сукоба, Л. Козер, истиче чињеницу да постоје примјери сукоба позитивне функционалне вриједности. Другим ријечима, Козер тврди да сукоб није увијек деструктивна појава, јер постоје случајеви у којима је сукоб неопходан за стварање интерних линкова друштвеног система, односно за одржавање социјалне кохезије. Дакле, неки сукоби се могу третирати као "позитивно функционалним" уколико рјешавају напетости између супротстављених страна, чиме би сукоби имали стабилизациону и интегративну компоненту која би спријечила дезинтеграцију. У том случају, сматрају неолиберали, сукоб постаје легитимна социолошка категорија, под условом да основна друштвена структура остане непромијењена. У овом случају дисфункционално постаје функционално, а идеја слободе би била много ближа од идеја функционалистичке теорије путем "консензуса".

Из досадашње расправе може се закључити да је конфликт свака ситуација у којој су се двије или више особа или група људи суочиле са чињеницом да различите потребе, жеље, интересе, очекивања и ставове, наизглед, није могуће ускладити. Са тог становишта и рјешавање конфликта се може кретати у два правца: ка миру, на миран начин или ка оружаном сукобу и рату, а преко њих поново ка миру. У последњих двадесетак година веома су се развила социјално–психолошка и сродна истраживања усмјерена на пацификацију и регулацију друштвених сукоба. Чак се почело говорити о конфликтологији (полемологији) .

Савремена социологија све више упозорава на појаву политизације вјере, њену инструментализацију и клерикализацију, као и на могућност да се инструментално прилази масама и њима манипулише.

Институционализација долази са усложњавањем друштвеног живота и одвија се претварањем одређеног типа друштвене активности или понашања у различите, друштвено прихваћене норме. Искуство показује да свака институција постаје са временом конзервативна и управо она има улогу да институционализује вриједности, то јест да им осигура трајност и стабилност. То вриједи и за цркву, која као институција егзистира унутар човјечанства.

ЗАКЉУЧАК:

Од самог почетка социолошких проучавања друштвених сукоба постоји спор око њихове функције. Поред гледишта да сукоб отвара процес структурних и културних промјена, постоји становиште да друштвени сукоб није увијек само покретач друштвених промјена, већ да може вршити и интегративну функцију. Раст значаја културе у глобалном поретку је доказивао и С. Хатингтон, тврдећи да се свијет креће ка периоду "сукоба цивилизација", у којем кључна легитимација народа неће бити идеолошка, већ културна. Проблем с којим се суочавамо у Босни јесте да је од краја осамдесетих и почетком деведесетих година прошлог вијека дошло до наглашавања посебних националних, вјерских и културних идентитета.

Људи могу бити равноправни тек када науче да међусобно разговарају. Балканска друштва, њихове државе и народи дуго времена изучавају ту тешку школу. У Босни и Херцеговини се та школа и данас тешко савладава, и предстији нам још доста лекција које морамо научити. У БиХ је данас најзвучнија ријечи „толеранција“. Несумњиво, то је реакција на вишевјековну нетолерантност у овој земљи и вјероватно, јачег разлога нема. Босна и Херцеговина је страдала под плаштом вишевјековне вјерске и националне нетолеранције, а то више нема смисла ни доказивати, па ако је то тако онда је јасно шта је антипод овом стању. Дијалог и толеранција су одреднице прворазредног значаја и немају алтернативу. На жалост, ова тема ће још дуго, да не кажем вјечно, заузимати топ позицију у БиХ, јер је она насушна потреба наше заједнице.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Вјатр Ј., (1987.), Социологија војске, Војноиздавачки и новински центар, Београд,
2. Галтунг Ј., (1969.), Violence, Peace, and Peace Research, Source: Journal of Peace Research, Vol. 6, No. 3 (1969), pp. 167-191, Published by: Sage Publications, Ltd. 07-04-2015 01:57 UTC Your,
1. Гиденс Е., Социологија, (1987.), Београд, Економски факултет Београд,
2. Гурвич Г. (1946-1966.), Социологија I, Загреб, Напријед,
3. Гоати В. и група аутора, (1978.) Политичка социологија, Београд, Радничка штампа,
4. Dahrendorf, R.(1959.) Class and Class Conflict in Industrial Society, London, Routledge and Kegan Paul LTD.
5. Диркем, Е. (1972.) О подели друштвеног рада, Београд, Просвета,
6. Клаузевиц К. (1951.), О рату, Београд, Војно дело,
7. Козер, Л. (2007.) Функције друштвеног сукоба, Нови Сад, Медитеран,
8. Маркс К./Енгелс Ф. (1949.), Изабрана дјела, том II, Београд, Просвета,
9. Маркс К./Енгелс Ф. 1975.), Економски списи, Свјетлост, Сарајево,
10. Паце Е. (2009.), Зашто религије улазе у рат, Загреб, Голден маркетинг-Техничка књига,

11. Сакан М. (2008.), Студије мира, Бања Лука, НУБЛ,
12. Шушњић Ђ. (1997.) Дијалог и толеранција, Београд, Чигоја штампа,
13. Шушњић Ђ. (2004.) Драма разумијевања, Београд, Чигоја штампа,
14. Тарнер Х. Џ. (2009.), Социологија, Нови Сад/Београд, Медитеран публисхинг-Центар за демократију,
15. Изетбеговић А. (1990.), □Исламска декларација□, Сарајево, Босна,
16. Хаверић Т. (2006.), Етхнос и демократија, Сарајево, Рабиц,
17. Пашић Н. (1993), Нација и национализам, у: Енциклопедија политичке културе, Београд, Савремена администрација,
18. Хатингтон П. С. (2000.), Сукоб цивилизација, ЦИД Подгорица, Романов Бања Лука,
19. Гускова Ј. (1998.), Сукоб интереса у контексту судара цивилизацијана Балкану, Зборник Сустрет или сукоб цивилизација на Балкану, Историјски институт САНУ-Београд, Нови Сад, Православна реч-Нови Сад,
20. Фукујама Ф. (1997.), Судар Култура, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства,
21. Зборник радова, (2012.), Конфликти, радови са научног скупа "Конфликти и стратегија рјешавања конфликта у РС и БиХ, Банја Лука, Европски дефендологија центар,

22. Galtung J, Concept of Peace, Preuzeto sa: https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/94261/8/08_chapter%203.pdf, Pristupljeno: 22.03.2019.
23. R.J. Rummel, UNDERSTANDING CONFLICT AND WAR Vol. 2, THE CONFLICT HELIX, Preuzeto sa: <https://www.hawaii.edu/powerkills/NOTE11.HTM> , Pristupljeno: 22.03.2109.
24. By R.J. Rummel, UNDERSTANDING CONFLICT AND WAR Vol. 2, THE CONFLICT HELIX, Chapter 26, Conflict, Preuzeto sa: <https://www.hawaii.edu/powerkills/TCH.CHAP3.HTM> Pristupljeno: 11.04.2019.
25. By R.J. Rummel, UNDERSTANDING CONFLICT AND WAR Vol. 2, THE CONFLICT HELIX, Chapter 3, Conflict, Preuzeto sa: <https://www.hawaii.edu/powerkills/TCH.CHAP26.HTM> Pristupljeno: 11.04.2019.
26. Pathak, B. Johan Galtung's Conflict Transformation Theory for Peaceful World: Top and Ceiling of Traditional Peacemaking, Preuzeto sa: <https://www.transcend.org/tms/2016/08/johan-galtungs-conflict-transformation-theory-for-peaceful-world-top-and-ceiling-of-traditional-peacemaking/> Pristupljeno: 11.04.2019.
27. Tittenbrun, J., RALPH DAHRENDORF'S CONFLICT THEORY OF SOCIAL DIFFERENTIATION AND ELITE THEORY, Innovative Issues and Approaches in Social Sciences, Vol. 6, No. 3, Preuzeto sa: <http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/IIASS-volume6-number3-article7.pdf>, Pristupljeno: 27.01.2019.